

PÉNZÜGYI MŰVELTSÉGRE IRÁNYULÓ PISA–FELMÉRÉS SZÉKELYFÖLDI DIÁKOK KÖRÉBEN¹

Zakariás Adrienn – Lőrincz Annamária²

ABSZTRAKT

A PISA (*Programme for International Student Assessment*) nemzetközi tanulói teljesítménymérés programját az 1961-ben alapított Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) a kilencvenes évek végén indította el. Kezdetben három területen (alkalmazott matematikai műveltség, alkalmazott természettudományi műveltség és szövegértés) vizsgálták a 15 éves tanulók képességeit, azonban 2012 óta bizonyos országokban olyan új kompetenciákat is tanulmányoznak a diákoknál, mint az angol nyelvtudás, az információ- és kommunikációtechnológiai ismeretek, a környezettudományok, valamint a pénzügyi kultúra, felismerve, hogy a 21. századi mindennapokban való boldoguláshoz ezek is elengedhetlenné váltak.

A legutóbbi, 81 ország részvételével megvalósuló 2022-es mérés eredményeit 2023. december 5-én hozták nyilvánosságra. Eszerint Románia az Európai Unióban az utolsó előtti helyen áll, csak Bulgáriát előzi meg. A következő mérésre 2025-ben kerül sor, amikor már a romániai diákok angol nyelvtudását is tesztelik majd, hamarosan pedig valószínűleg a pénzügyi ismereteket is mérni fogják Romániában is.

A román tanterv szerint a pénzügyi kultúra oktatása a 2021/22-es tanévtől lett kötelezően bevezetve a 14–15 éves diákok számára. A PISA-mérés a pénzügyi kultúra részének visszacsatolásaként szolgálhat, lehetőséget adhat az újonnan bevezetett gazdasági ismeretek hasznosíthatóságának és az oktatás színvonalának minősítésére. A jelen kutatás központi kérdése arra irányul, miként teljesítenek a székelyföldi diákok a 2012-es és 2018-as PISA pénzügyi feladatok megoldásában, különös tekintettel azokra a diákokra, akik elsőként részesültek intézményesített gazdasági-pénzügyi nevelésben az általános iskolában. A vizsgálat továbbá arra is kiterjed, mutatkozik-e szignifikáns különbség a 8., 9. és 10. évfolyamos tanulók, a különböző nemű diákok, valamint a városi és községi iskolák tanulóinak ered-

1 Lőrincz Annamária köszöni Magyarország Collegium Talentum programjának támogatását.

2 Zakariás Adrienn – Egyetemi hallgató, Általános Közgazdaság szak, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Csíkszeredai Kar. Email: zakariasadrienn@uni-sapientia.ro
Lőrincz Annamária – Doktorandusz, egyetemi tanársegéd, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Csíkszeredai Kar, Gazdaságtudományi Tanszék. Email: lorinczannamaria@uni-sapientia.ro

ményei között. A kutatás arra is keresi a választ, hogy a megtartott tanórák száma statisztikailag szignifikáns hatást gyakorol-e a tanulók pénzügyi feladatmegoldó teljesítményére.

JEL-kódok: A200, A210, A220, A290, I210

Kulcsszavak: PISA, pénzügyi műveltség, székelyföldi diákok, gazdasági-pénzügyi nevelés tantárgy, tanítás

1. BEVEZETÉS

A PISA-FELMÉRÉS ÉS HATÁSA A PÉNZÜGYI KULTÚRÁRA

1990 előtt még nagyon kevés európai ország használt a tanítási rendszer visszajelzésére szolgáló nemzeti tesztek. Az 1990-es években Európában tíz ország vezetett be szabványosított értékelést, és a 2000-es évek elején további tíz követte ezt a példát (Rey, 2010). 2009-re aztán már csak öt európai oktatási rendszerben nem volt nemzeti tanulói értékelés, és napjainkban minden országban bevett gyakorlat a közoktatás egyes szintjei között legalább két nemzeti felmérés: az általános iskola végén a kisérlettségi, és a középiskola végén az érettségi. A PISA azonban tágabb, nemzetközi tanulói teljesítménymérés-programot valósít meg, ami 24 éve indult el az OECD kezdeményezésére. Először 2000-ben, ezt követően 2003-ban, majd háromévente, így eddig összesen 8 alkalommal került sor PISA-mérésekre. A PISA célcsoportját a tizenöt éves diákok alkotják, akik a legtöbb felmérésben részt vevő országban az iskolaköteles kor vége felé járnak, néhány évük van még hátra a kötelező közoktatásban. Ebben az életkorban a legtöbb OECD-tagországban a beiskolázási arány megközelíti a 100 százalékot.

Mivel a PISA egy gazdasági alapon létrejött szervezet, a mérések megrendelések alapján készülnek; a megrendelő országok célja elsősorban a mindennapi életben használható, gyakorlati tudás vizsgálata. Ezért a mérés azt ellenőrzi, hogy a diákok milyen mértékben alkalmazzák szövegértési készségüket a mindennapokban felbukkanó szövegek megértésekor és értelmezésekor, illetve mennyire képesek felismerni, megérteni és megoldani a matematikai vagy természettudományos problémákat, amikor ezekkel szembesülnek. Célja, hogy összehasonlítható adatokat szolgáltatson annak érdekében, hogy az országok javíthassák oktatási politikáikat, és felkészíthessék a tanulókat a fejlett országok kihívásaira (Csapó, 2015).

2012 óta azonban néhány kiválasztott országban olyan új kompetenciákat is vizsgálnak a PISA-mérés keretében, mint az angol nyelvtudás, az információ- és kommunikációtechnológiai ismeretek, valamint a pénzügyi kultúra, felismerve, hogy a 21. századi mindennapokban való boldoguláshoz ezek a kompetenciák is elengedhetetlenné váltak.

Az oktatás, és ezen belül a közoktatás is jelentős változásokon ment át az utóbbi években Európában. Egyrészt változott az oktatási infrastruktúra (a tantermeket modern infokommunikációs eszközökkel szerelték fel), másrészt változott az oktatás tartalma, felépítése is. A mai fiatalok számára számos európai országban már általános iskolás kortól kötelezővé vált többek között az informatikai, alapvető pszichológiai, jogi és gazdasági-pénzügyi ismeretek elsajátítása (Lannert, 2023).

A legutóbbi 4 mérésben a PISA-program a digitális kompetenciák mellett a diákok pénzügyi műveltségét is vizsgálta. A mérésekkel olyan fogalmak ismeretét tesztelik, mint például a családi költségvetés, bevétel, kiadás, megtakarítás, hitel, pénzkezelési formák, vállalkozói szellem. Ugyanakkor nemcsak elméleti tudást mérnek a PISA-feladatok, hanem a megismert fogalmak, tudás mindennapi életben történő alkalmazását is tesztelik.

De mit jelent a pénzügyi műveltség, és miért érinti a diákokat is?

Az utóbbi években számos tanulmány született a pénzügyi kultúra fogalmáról, méréséről, európai és világszintű helyzetéről. A tanulmányok létrejöttét a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) által elindított *Financial Literacy Programme* támogatta. A kutatók azt vizsgálták, hogy az egyes államok gazdasági fejlettsége milyen kapcsolatban van az ott élők pénzügyi ismereteivel, műveltségével. Erre az apropót a 2008-as pénzügyi válság, majd a nemrég bekövetkezett koronavírus világjárvány adta. A kutatások során azt találták, hogy egyértelmű és szoros összefüggés figyelhető meg a pénzügyi kultúra színvonala és a gazdasági növekedés között (Kovács–Nagy, 2022). Egy másik fontos kapcsolat is megfigyelhető volt: azon országok esetében, ahol jobbak a pénzügyi tudatosságot mérő mutatók, jellemzően alacsonyabb a vagyoni és jövedelmi koncentráció foka (Batsaikhan–Demertzis, 2018).

A pénzügyi műveltségnek különféle fokozatait különböztetik meg. Csorba (2020) szerint a pénzügyi tájékozottság csupán a pénzügyekkel kapcsolatos ismereteket foglalja magában, míg a „pénzügyi írástudás” vagy műveltség (*financial literacy*) az említett ismeretek értelmezését, hasznosítását és az egyéni előnyök szerinti pénzügyi döntések meghozatalára való képességet takarja. Vaskövi (2024) a pénzügyi kultúra alábbi hierarchikus, egyre komplexebb kategóriát különbözteti meg: pénzügyi tájékozottság (*financial knowledge*), pénzügyi magatartás (*financial behaviour*), pénzügyi kultúra (*financial culture*) és pénzügyi tudatosság (*financial literacy*). A kutatások továbbá megállapították, hogy a pénzügyi kultúra, más kultúrákhoz hasonlóan, alapvetően szocializáció révén sajátítható el, ugyanakkor ennek az iskolai oktatás is jelentős mértékben a része, így ott is szükséges és fontos is eredményeket elérni, ugyanis ez az esélyegyenlőség megteremtésének eszköze is.

Mindezek tükrében az európai államok felismerték a pénzügyi kultúra előmozdításának fontosságát, és az elmúlt évek során számos program és kezdeményezés révén igyekeznek hasznosítani annak a gazdasági növekedést elősegítő vonásait. *„Az Európai Bankszövetség (European Banking Federation) 2020-as novemberi jelentésében megállapította, hogy összesen 35 európai ország vesz részt az európai pénzügyi műveltségi mozgalomban, és mintegy 125 külön kezdeményezés létezik, amelyekkel egész Európában a pénzügyi oktatást kívánják népszerűsíteni és a pénzügyi tudatosságot erősíteni.”* (Kovács–Pásztor, 2022).

A jelen kutatás kezdetekor a PISA pénzügyi ismeretekre vonatkozó felméréseiről 2012-ből, 2015-ből és 2018-ból vannak hivatalos eredmények publikálva. A 2018-as ilyen irányultságú felmérésben 20 ország vett részt, közülük 11 európai (Bulgária, Észtország, Finnország, Olaszország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Portugália, Szerbia, Szlovákia és Spanyolország). A jelentések szerint a legmagasabb átlagpontoszámot Észtország tanulói érték el, őket követte Finnország és Lengyelország. Érdekesnek találták a kutatók, hogy az eredmények azt mutatták: minél kedvezőbb társadalmi-gazdasági helyzetben van egy tanuló, annál magasabb a valószínűsége annak, hogy a pénzügyi műveltség terén jobban teljesít (OECD, 2020).

A gazdasági-pénzügyi kultúrához kapcsolódó PISA-mérésekben Románia egyelőre nem vett még részt, de a közeljövőben várható, hogy más országok mellett csatlakozik (Magyarország 2022-ben csatlakozott), így az Erdélyben élő diákoknak is fel kell készülniük, fel kell zárkózniuk a többi nemzet diákjaihoz a gazdasági-pénzügyi ismeretek terén. Érdemes ezért megvizsgálni, hogyan épül fel jelenleg a pénzügyi kultúra fejlesztése Romániában.

2. A GAZDASÁGI-PÉNZÜGYI NEVELÉS TANTÁRGY ROMÁNIÁBAN

2006-ban a versenyképes és dinamikus tudásalapú európai gazdaság irányába történő elmozdulás érdekében az Európai Parlament és a Tanács ajánlást fogalmazott meg az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról, amelyet 2018-ban frissítettek³. Az ajánlásban 8 kulcskompetenciát határoztak meg, amelyeket a személyiség kiteljesedéséhez és társadalomba való beilleszkedéshez tartanak szükségesnek (például írás-olvasás, matematikai, digitális, szociális, vállalkozói kompetenciák stb.).

3 Európai Unió Tanácsa: A TANÁCS AJÁNLÁSA az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról, Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2018, A Tanács ajánlása (2018. május 22.) az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról EGT-vonatkozású szöveg. (europa.eu)

Románia 2007-es uniós csatlakozásával elismerte a kulcskompetenciák fontosságát. Középiskolai szinten a gazdasági tantárgyak (Vállalkozástan a 10. osztályban, Közgazdaságtan a 11. osztályban és Alkalmazott közgazdaságtan a 12. osztályban) tanterve már 2004–2006 óta kompetenciaalapúra volt átalakítva. A gazdasági ismeretek fontosságának felerősödését mutatja azonban, hogy annak tanítását az általános iskolai szakaszban is bevezették 2017-ben az ember és társadalom műveltségi területben. A társadalmi nevelés tantárgy keretén belül a gazdasági-pénzügyi nevelést a 8. osztályban vezették be, aminek tényleges tanítása a 2021/22-es tanévtől kezdődött el. A PISA mérés pont ezt a korosztályt, a 15 éveseket (8., 9. osztályosok) célozza meg.

Az EU-s kulcskompetenciák közül a 8. osztályos gazdasági-pénzügyi nevelés tantárgy a szociális, állampolgári és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére szolgál. Az alapvető gazdasági-pénzügyi fogalmak (például fogyasztó, javak, szolgáltatások, háztartás, költségvetés, megtakarítás, bank, pénzügyintézetek stb.) megismerése által a tantárgy tanterve olyan kompetenciák fejlesztését írja elő, mint a fogyasztói jogok és köteleességek gyakorlása, személyes és havi költségvetés kidolgozása, megtakarítási/hitelezési termékek és fizetési eszközök felelős kiválasztása az előnyök és kockázatok mérlegelése alapján, stb.⁴

Az új általános iskolás gazdasági témájú tantárgy bevezetése mellett elkészült Romániában egy Nemzeti Pénzügyi Nevelési Stratégia (SNEF⁵) is 2023-ban, amelyben a kötelező közoktatási nevelés mellett a gazdasági nevelés választható tantárgyként történő bevezetése az egyetemeken is szerepel, és a sajtó, valamint civil szervezetek által felnőttek körében történő gazdasági ismeretterjesztés is fontos szerepet kap. A tervek szerint 2026-ban lesz felmérés az eredményességére vonatkozóan. A stratégia hivatkozik egy 2020-as kutatásra is, amely szerint Romániában a leggyengébb az állampolgárok gazdasági műveltsége a kelet-közép európai térségben. A stratégiában megfogalmazott tervek célja, hogy ezen a téren mielőbbi változás, fejlődés következzen be.

4 Társadalmi nevelés tantárgyi tanterv 2017: <https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2017/01/Educatie-sociala.pdf>

5 SNEF 2023-30- Strategia națională de educație financiară (Nemzeti Pénzügyi Nevelési Stratégia) https://www.edu.ro/sites/default/files/SNEF_proiect_2023.pdf

3. A KUTATÁS MÓDSZERTANA

A legutóbbi 2022-es PISA-felmérésben első ízben mérték Romániában külön almintán a kisebbségi, magyar oktatási rendszert. Ennek egyik kigondolója a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Kolozsvári Karának egyetemi docense, Toró Tibor volt.⁶ Az eredmények szerint mind a matematika, mind a szövegértés, mind pedig a természettudomány teszten jobban teljesítettek a magyarul tanulók, mint a többségi román diákok. Ez adta az ötletet, hogy a magyar diákok körében készüljön el a jelen kutatás.

A kutatás során egy PISA-felmérés szimulálása történt, amely a székelyföldi diákok pénzügyi ismereteit vizsgálta. A felmérés a 2012-es és a 2018-as hivatalos PISA pénzügyi feladatok⁷ alapján készült, és olyan diákokat céltzott meg, akik először vettek részt a kötelezően bevezetett gazdasági-pénzügyi ismeretek oktatásában tantermi körülmények között, a 8. osztályban.

Az OECD hivatalos weboldalán elérhetőek angol nyelven 2012-es és 2018-as PISA pénzügyi feladatok, amelyek valódi élethelyzetekhez kötődnek. A nyílt és zárt kérdéseket egyaránt tartalmazó feladatok magyar nyelvre fordítása, a kapcsolódó ábrák és táblázatok elkészítése, valamint a nehézségi szint szerinti sorba rendezése után egy Google Űrlap készült, amelyen keresztül a diákok beadhatták válaszaikat. A feladatok szövegében egy apró módosítás történt: a kitalált *zed* nevű pénz nem cseréje a román RON-ra, hogy ne zavarja össze a tanulókat az ismeretlen szó. A gyerekek 2023 decemberében, a téli szünet előtti héten, gazdasági és illetve informatika órákon vettek részt a felmérésben, amelyet digitális eszközök segítségével töltöttek ki, hasonlóan a 2015 óta számítógépen lebonyolított PISA-mérésekhez. A feladatokat fél óra alatt oldották meg. Az eredmények összesítése és kiértékelése a Google Űrlap és a Microsoft Excel táblázatkezelő program segítségével történt, a statisztikai elemzések pedig az SPSS (*Statistical Package for the Social Sciences*) programcsomaggal készültek.

A statisztikai hivatal adatai szerint 2024-ben Romániában a 14 éves diákok száma 225 270, a 15 éveseké 218 862, a 16 éveseké 219 074, míg a 17 éveseké 220 763 volt. Ez a korosztály a 8., 9. és 10. évfolyamos diákokat foglalja magában, akik már részt vettek, vagy jelenleg is részt vesznek az újonnan bevezetett gazdasági-pénzügyi nevelés tanórákon. A felmérés célcsoportját a Székelyföldre tartozó Hargita, Kovászna és Maros megyékben élő 14–16 éves fiatalok alkotják, akiknek létszá-

6 <https://sapientia.ro/hu/hirek/oktatunk-volt-egyik-otletgazdaja-a-pisa-felmeres-kisebbségi-almintas-ujitanak>

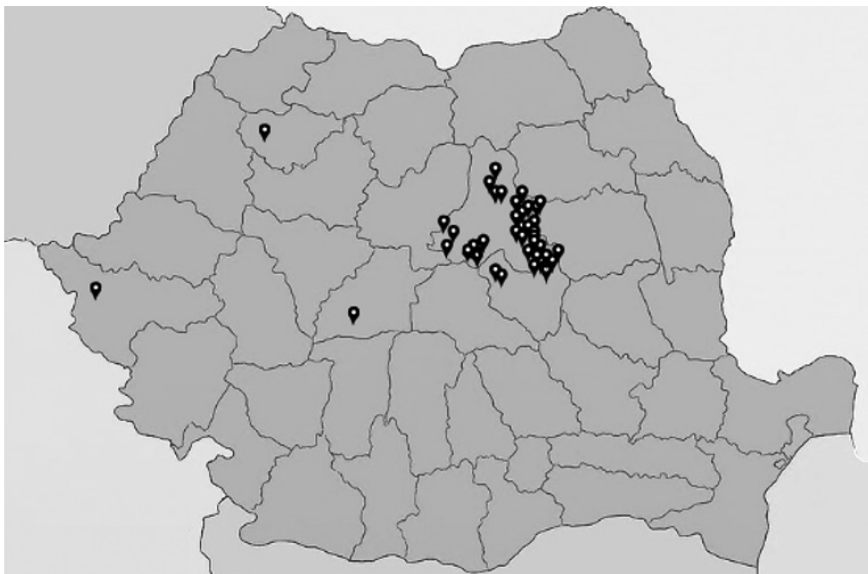
7 Hivatalos PISA mérések weboldala: <https://www.oecd.org/pisa/test/>

ma összesen mintegy 50 ezer fő. Ezen belül Hargita megyében 14 365, Kovászna megyében 10 023, Maros megyében pedig 25 275 fő tartozik ebbe a korosztályba.

A felmérés lebonyolításában általános és középiskolai tanárok működtek közre a csíkszeredai Márton Áron Főgimnáziumban, a Nagy István Művészeti Líceumban és a József Attila Általános Iskolában. Az adatgyűjtésben 8., 9. és 10. osztályos diákok vettek részt, összesen 306 fő, akik több mint 40 különböző székelyföldi iskolában – Szilágysomlyótól Szovátán át egészen a csíki falvakig – végeztek általános iskolás tanulmányaikat. A három említett tanintézményben összesen 19 olyan osztály található, amelyek a felmérés célcsoportját alkotják és amelyekben az átlagos diáklétszám 25 fő.

1. ábra

A felmérésben részt vevő diákok általános iskoláinak települései

Forrás: saját szerkesztés, 2024

4. A KUTATÁS EREDMÉNYEI

Előzetesen elmondható, hogy az eredmények a felmérésben részt vevő diákok több különféle kompetenciájáról (szövegértelmezés, pénzügyi-gazdasági fogalmak ismerete, tudatos gazdasági döntéshozatali képesség) pozitív képet mutatnak. Mivel azonban a diákok nyilatkozatai alapján a gazdasági-pénzügyi nevelés tanórák többségük számára nem voltak rendszeresen megtartva, a jó eredmények

nem kizárólag az új tantárgy tartalmának tulajdoníthatóak, hatással lehetett azokra az interdiszciplinaritás, a többi tanóra (például matematika, történelem, magyar nyelv) keretében megvalósuló sokrétű kompetenciafejlesztés.

Maximum 22 pontot lehetett elérni a nyílt és zárt típusú kérdések helyes megoldásával. A PISA-tesztben minden feladat egy-egy nehézségi szintbe van besorolva, összesen 5 nehézségi fokozatot különböztetnek meg. A szintekhez az alábbi képességeket rendelték (OECD, 2020):

- *Első szint:* A tanulók képesek azonosítani az alapvető pénzügyi fogalmakkal kapcsolatos információkat. Felismerik a különbséget az igények és a szükségletek között, és egyszerű döntéseket tudnak hozni a mindennapi kiadásokról. Felismerik a mindennapi pénzügyi dokumentumok, például egy számla célját, és alkalmazni tudják az egyszeri és alapvető számműveleteket (összeadás, kivonás vagy szorzás) pénzügyi összefüggésekben. Ezen a szinten a PISA még nem beszél pénzügyi műveltségről.
- *Második szint:* A tanulók képesek a megadott információkat felhasználni pénzügyi döntések meghozatalához a számukra közvetlenül releváns összefüggésekben. Felismerik egy egyszerű költségvetés értékét, és képesek értelmezni a mindennapi pénzügyi tranzakciók kiemelkedő jellemzőit. Tudják alkalmazni az egyszerű alapvető számműveleteket, beleértve az osztást is a pénzügyi kérdések megválaszolásához. Megértik az összefüggéseket az egyes pénzügyi termékek felhasználásának jellege és a felmerült költségek között. Ettől a szinttől kezdődően beszélhetünk pénzügyi műveltségről.
- *Harmadik szint:* A tanulók mérlegelni kezdik a pénzügyi döntések következményeit, és képesek egyszerű pénzügyi terveket készíteni. Alkalmazni tudnak százalékos számításokat is.
- *Negyedik szint:* A tanulók értik a kevésbé gyakori pénzügyi fogalmakat is. Eligazodnak a bankszámlakezelésben és a megtakarítási lehetőségekkel is tisztában vannak. Tudnak pénzügyi döntéseket hozni, figyelembe véve a hosszabb távú következményeket, megértik egy hitel hosszabb időn keresztül történő visszafizetésének általános költségvonzatát, és meg tudnak oldani rutinproblémákat kevésbé gyakori pénzügyi összefüggésekben.
- *Ötödik szint:* A tanulók eligazodnak a pénzügyi kifejezések és fogalmak széles körében. Olyan összefüggéseket értenek, amelyek csak hosszú távon válnak majd relevánssá az életükben. Képesek elemezni komplex pénzügyi termékeket, dokumentumokat. Nagyfokú pontossággal tudnak dolgozni és nem rutinszerű feladatokat megoldani. Megértik a tágabb pénzügyi környezetet, például a jövedelemadó értelmét.

Ezek a nehézségi szintek bizonyos mértékben megfeleltethetők a jelenleg érvényben levő, 2017-es romániai gazdasági-pénzügyi nevelés tantárgy tantervében szereplő, fejlesztendő kompetenciáknak (lásd 1. táblázat). A 8. osztályos tantárgy általános és specifikus kompetenciái között azonban nem szerepelnek olyan magas szintű, egyéni képességek, mint amelyek a PISA-felmérés ötödik szintjében megvannak fogalmazva. Ezek helyett a 8.-os tantárgyban a közösségi együttműködés, valamint az aktív társadalmi és gazdasági magatartás fejlesztésének kompetenciája jelenik meg, amit azonban a PISA-felmérés jelenleg nem mér. A magasabb fokú (PISA-módszertan által megfogalmazott, ötödik szintű) egyéni pénzügyi ismereteket célzó kompetenciák fejlesztése a 10. osztályos Vállalkozástan és a 11. osztályos Közgazdaság nevű gazdasági tantárgyakban jelenik meg.⁸

1. táblázat

PISA nehézségi szintek megfeleltetése a román tantervi kompetenciáknak

PISA nehézségi szint	8.-os tantárgyi tantervben szereplő specifikus kompetencia	Javasolt gyakorlatok, amikkel megvalósulhat a kompetencia fejlesztése
1. nehézségi szint	1.1 A gazdasági és pénzügyi eseményekre jellemző kifejezések helyes használata	Szövegalkotás, kérdések megfogalmazása, sajtócikkek értelmezése
2. nehézségi szint	1.2 Tájékozott fogyasztó helyzete, jogok és kötelezettségek gyakorlása	Szimulációs játékok, fogyasztói jogok gyakorlása, aktív részvétel közös projekt munkájában
	2.2 Gazdasági kérdésekkel foglalkozó projektben való részvétel	
3. nehézségi szint	1.3 Megtakarítási lehetőségek megismerése	Gyerekek számára elérhető megtakarítási lehetőségek felfedezése, összehasonlítása
	2.1 Családi/személyes költségvetés elkészítése	Kiadások nyilvántartásának gyakorlása, költségvetés-készítés, vita Szimulációs játékok különféle jelentősebb kiadások esetére
4. nehézségi szint	3.1 Cselekvési terv készítése, vállalkozás felelősségteljesen	Cselekvési tervek vizsgálata, készítése
	3.2 Megtakarítási és hiteltermékek előnyeinek, kockázatainak vizsgálata	Banki ajánlatok elemzése, kamatszámítás, fizetési módok, veszélyek analízise
5. nehézségi szint	–	–

Forrás: saját szerkesztés a társadalmi nevelés tantárgyi tanterv alapján, 2024

8 Közgazdaságtan tantárgyi tanterv (2006), Programa scolara pt. cls. 11a liceu (socio-umane.ro)

A kutatás legfontosabb eredményei:

A résztvevők 30,1%-a 8. osztályos, 17,3%-a 9. osztályos és 52,6%-a 10. osztályos volt.

Habár a gazdasági-pénzügyi ismeretek oktatása a 2021/22-es tanévtől Románia minden általános iskolájában kötelező lett heti egy órában a 8. osztályban, a tanulók mindössze 18%-a nyilatkozott úgy, hogy számára minden héten meg volt tartva a tanóra; 59,2%-a (főleg a jelenleg 10. osztályosok, akik számára elsőként lett bevezetve ez a tantárgy) pedig azt válaszolta, hogy nem tanult a 8. osztályban pénzügyi kultúrát. A 9. osztályosok esetén már többen (22 tanuló – 41,5%) azt válaszolták, hogy minden héten meg volt tartva az óra, azaz, ha egy év késéssel is, de Székelyföldön is megkezdődött az új tantárgy oktatása a kerettantervnek megfelelően. Nehézséget okozhatott az iskolák számára az, hogy megtalálják a megfelelő képesítésű tanárokat, akik oktathatják a gazdasági-pénzügyi ismereteket. A jelenlegi törvények szerint jogi, filozófiai, újságírói, politikatudományi, történelmi, szociológiai, közgazdasági alapszakos egyetemi végzettséggel lehet hivatalosan tanítani ezt a tantárgyat.

Az elmaradt tanórák miatt a diákok többsége, azaz 43,5% egyáltalán nem találta hasznosnak az új gazdasági-pénzügyi ismeretek tantárgy ismeretanyagát, 28,1%-a közepesen hasznosnak és csak 4,2%-a értékelte nagyon hasznosnak. Még azon diákok közül is csak 25% tartotta közepesnél hasznosabbnak a tantárgyat, akik azt nyilatkozták, hogy minden héten meg volt tartva a tanóra (55 diákból 14). A Pearson-féle χ^2 -négyzet statisztikai próba alapján szignifikáns kapcsolat van a két változó között, vagyis a megtartott tanórák gyakorisága és a tantárgy hasznosságának megítélése között ($\chi^2=63,921$, $df=4$, $p < 0,05$). A gamma együttható értéke, amely két ordinális változó közötti kapcsolat szorosságát mutatja meg, 0,593 lett az SPSS statisztikai programban, ami közepesen erős kapcsolatot jelent.

A PISA-feladatokat a többség (41,5%) közepes nehézségűnek találta, 3,3% nagyon könnyűnek, 13,1% nagyon nehéznek. A Pearson-féle χ^2 -négyzet statisztikai próba alapján szignifikáns kapcsolat van a feladatok nehézségének megítélése és a között, hogy hányadik osztályosok a tanulók ($\chi^2 = 39,459$, $df = 8$, $p < 0,05$). Főleg a 8.-osok találták közepesnél nehezebbnek a feladatokat (56,52%), ami érthető, ugyanis a felmérés kitöltésekor még nem fejeződött be számukra a gazdasági-pénzügyi nevelés. A 9.-esek 39%-a, a 10.-esek csupán 33%-a találta közepesnél nehezebbnek a feladatokat. A teljesítmény és a nehézségi szint megítélése szignifikáns kapcsolatban van egymással, amit a Pearson-féle χ^2 -négyzet (χ^2 statisztikai próba szintén megerősített ($\chi^2 = 13,47$, $df = 2$, $p < 0,05$), azaz akik átlagon felül teljesítettek, könnyebbnek ítélték meg a felmérést, mint azok, akik átlag alatt.

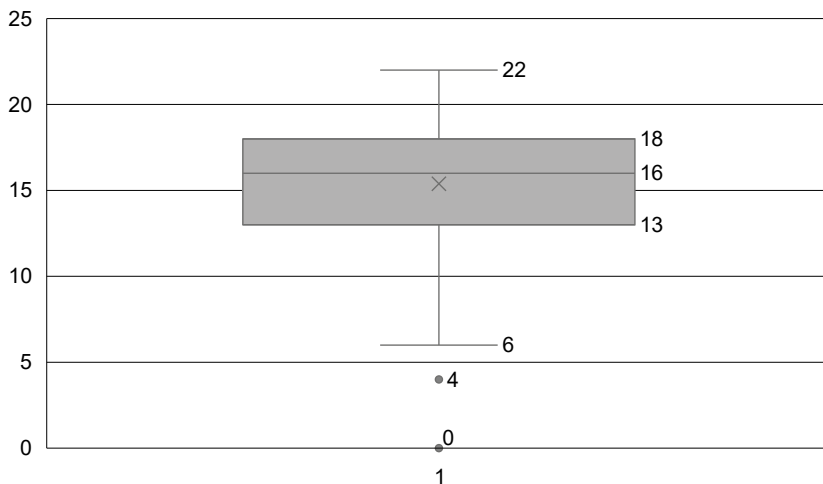
A tanulók átlagpontja 15,39, a medián 16 pont, a legtöbben 17 pontot értek el. Mivel a szórás értéke 3,49, a relatív szórás 22,71%, azaz 30% alatti, ezért reprezentatív átlagpontoszámról beszélhetünk. Osztályokra bontva a legalacsonyabb a 8. osztályosok 13,71 pontos átlaga lett, a 9.-esek és a 10.-esek hasonló szinten teljesítettek 15,4-

es és 16,3-as átlagpontszámokkal. A pontszámok relatív szórása egyre kisebb a nagyobb osztályok fele haladva, 8.-osoknál 26,36%, 9.-eseknél 22,94%, 10.-eseknél 18,64%. A statisztikai varianciaanalízis (ANOVA-teszt) is alátámasztotta, hogy összefüggés van az elért pontszám és a diákok osztálya között ($F=18,294$, $df=2$, $p<0.05$). Ezt magyarázhatja, hogy a 8. osztályosoknak még folyamatban van a gazdasági-pénzügyi ismeretek oktatása a jelenlegi tanév keretében.

A 2. ábra szerint két kiugró érték van, egy 8. osztályos diák 0 pontot ért el (egy kérdésre sem válaszolt), illetve egy 9. osztályos diák 4 pontot ért el. A kiugró értékek nélkül az átlagpontszám 15,47, a szórás 3,33. Az alsó kvartilis 13, a felső 18, azaz a diákok 75%-a legalább 13 pontot, míg 25%-a legalább 18 pontot ért el.

2. ábra

Dobozábra a pontszámok eloszlásáról

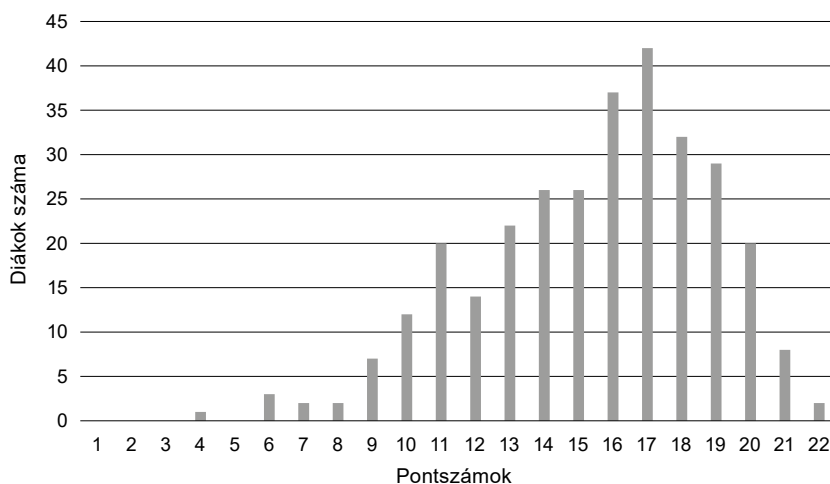

Forrás: saját szerkesztés, 2024

A pontszámok eloszlása hasonlít a normális eloszláshoz 15,39 várható értékkel és 3,49 szórással, azaz 12,18 varianciával ($X \sim N(15,39, 12,18)$). A relatív gyakoriságok oszlopdiagramjának alakja megközelítőleg illeszkedik a haranggörbére. Ez arról tanúskodik, hogy a PISA teszt jól, a valóságnak megfelelően méri az ismereteket.

3. ábra

A PISA pénzügyi műveltség felmérés eredményei Székelyföldön 2022-ben

Forrás: saját szerkesztés, 2024

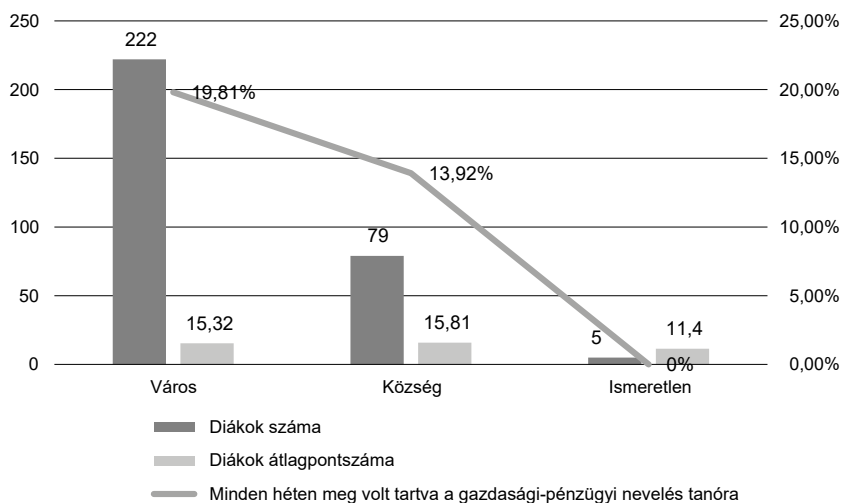
Nemek tekintetében a fiúk 57,6%-a teljesített átlagon felül, a lányok esetében ez az arány picit kisebb, 54,1%. Ez összhangban van a PISA 2018-as pénzügyi felmérésben részt vevő diákok nemek szerinti eredményével, mely szerint a fiúk átlagosan 2 ponttal jobban teljesítettek, mint a lányok, ahogy a 2022-es felmérésben is a fiúk a reál ismeretekben átlagosan 9 ponttal többet értek el, mint a lányok. A székelyföldi felmérésben a Pearson-féle khí-négyzet (χ^2) statisztikai próba eredménye alapján a tanulók teljesítménye és a neme független egymástól ($p = 0,35 > 0,05$), tehát a nem önmagában nem határozza meg a jó teljesítményt.

Az iskolák elhelyezkedését vizsgálva megállapítható, hogy 222 diák (72,55%) városban található iskolában végezte az 5–8. osztályt (Szentegyháza, Gyergyószentmiklós, Udvarhely, Csíkszereda, Borszék, Szováta, Szilágysomlyó, Balánbánya, Temesvár, Szeben), míg 79-en (25,82%) községben, 5-en pedig nem azonosítható településtípuson tanultak. A községi iskolában tanulók összességében kicsit magasabb pontszámot értek el, átlagos pontszámuk 15,81, míg a városi iskolában tanulók átlagpontszáma 15,32 lett. Összességében nincsen szignifikáns különbség a városiak és községiiek eredménye között, amit a statisztikai LSD (*Least Significant Difference*) módszer is alátámasztott: a részátlagok összehasonlításának vizsgálatakor a p értéke 0,285 lett, ami nagyobb mint 0,05. Magyarázható ez azzal, hogy a 8. osztályosok körében nem voltak falusi iskolák reprezentálva, illetve a 9. és 10. évek körében azonos tudásszintű gyerekek jutottak be általános iskola után a felmérésben részt vevő városi iskolákba. A városi tanulók közül 19,81% nyilatkozta,

hogy minden héten meg volt tartva a 8. osztályos gazdasági-pénzügyi ismeretek tanóra, míg a községek esetén ez az arány 13,92%. Valószínű, hogy a községek esetén nehezebb volt megfelelő szakképzettségű tanárt alkalmazni a tanórák megtartásához.

4. ábra

Eredmények megoszlása városi és községi iskolák szerint csoportosítva

Forrás: saját szerkesztés, 2024

Voltak olyan iskolák, amelyekben a diákok nyilatkozatai szerint a 8. osztályban nem voltak megtartva a gazdasági-pénzügyi nevelés órák, a tanulók mégis átlag feletti pontszámot értek el (ilyen a gyimesfelsőloki Domokos Pál Péter Iskola, a csíkszenttamási Bálint Vilmos Általános Iskola, a korondi Szakközépiskola, a szilágysomlyói Báthory István Általános Iskola, illetve a gyergyószentmiklósi Fogarassy Mihály Általános Iskola). Ezeket az iskolákat azonban csak 1-2 tanuló képviselte. Azon iskolák közül, ahol legalább egy diák válasza alapján minden héten meg volt tartva a gazdasági-pénzügyi nevelés óra, a legjobb átlagokat a következő iskolák tanulói érték el: a csíkszeredai Segítő Mária Gimnázium (5 diák-átlagpont: 17,6), a gyergyócsomafalvi Köllő Miklós Általános Iskola (4 diák-átlagpont 17,25), és a csíkszeredai Nagy Imre Általános Iskola (24 diák-átlagpont: 17,04).

Azok a diákok, akik számára nyilatkozataik alapján néha vagy rendszeresen meg volt tartva a gazdasági-pénzügyi nevelés tanóra, átlagosan magasabb pontszámot értek el (15,93 pont), mint azok, akiknek nem volt ilyen órájuk (15,01 pont). A sta-

tisztikai varianciaanalízis (ANOVA-teszt) is alátámasztotta, hogy összefüggés van az elért pontszám és a tanórák megtartása között ($F = 5,160$, $df = 1$, $p = 0,024 < 0,05$). Ez alapján elmondható, hogy van szerepe, van értelme a gazdasági-pénzügyi ismeretek tanóráknak a tudás, illetve kompetenciák fejlesztésében.

A PISA-felmérések egyik nagy előnye, hogy összehasonlíthatóvá teszik az egyes országok diákjainak teljesítményét. A jelen kutatás eredményeinek viszonyításakor azonban több korlátba is ütköztünk. Célszerű lenne az erdélyi magyar diákok teljesítményét a magyarországiakéval összehasonlítani, de Magyarország a 2012-es és 2018-as pénzügyi kultúrára irányuló felmérésekben, melyekből a jelen kutatás feladatait válogattuk, még nem vett részt. 2022-ben viszont már igen, és a mérés eredménye alapján a diákok „81,7%-a rendelkezik a társadalmi szempontból elvárható minimális vagy annál magasabb készségekkel/képességekkel a pénzügyi műveltség területén. A magyar diákok 492 pontos átlagteljesítménye szignifikánsan nem különbözik a részt vevő 14 OECD-ország átlagától, az összes részt vevő 20 ország átlagánál viszont szignifikánsan, 17 ponttal magasabb.” (Oktatási Hivatal, 2024, p. 52). A PISA-felmérésekben részt vevő diákok kizárólag 15 évesek, jelen felmérésben azonban 15-16-17 éves diákok is szerepeltek, mindazok, akik elsőként részesültek intézményesített gazdasági-pénzügyi oktatásban az általános iskolában. A PISA súlyozási pontszámításának módszertana nem ismert, ami szintén megnehezíti az eredmények összehasonlítását. Ugyanakkor kijelenthető, hogy a magyarországi tanulókhoz hasonlóan, a jelen felmérésben részt vett székelyföldi magyar diákok többségének pénzügyi ismeretei is a társadalom által elvárt minimális vagy ennél magasabb szintűek. E megállapítás alapja, hogy a kutatásban szereplő diákok többsége sikeresen teljesítette a PISA módszertanában meghatározott, első három nehézségi szinthez tartozó feladatokat, amelyek a pénzügyi ismeretek meglétét mérik. A magasabb nehézségi szintű feladatok esetén azonban, amelyek a hosszabb távú következményekkel járó pénzügyi döntéshozatalt vizsgálják, jelentősebb eltérések mutatkoztak a diákok eredményeiben (lásd 2. melléklet). Fontos kiemelni, hogy ebben a kutatásban nagyrészt jól teljesítő városi iskolák diákjai vettek részt, ami hozzájárulhat a magas pontszámú, jó eredményekhez.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

A kutatás eredményei alapján kijelenthető, hogy a székelyföldi diákok jól teljesítettek a hivatalos PISA pénzügyi feladatainak a megoldásában. A tanulók nem csak a feleletválasztós kérdésekre válaszoltak nagyrészt helyesen, hanem a leíró, szövegalkotós feladatokkal is igyekeztek megbirkózni; többségük tudta, hogyan lehet egy online fizetést biztonságosabbá tenni (78,76% helyesen válaszolt), illet-

ve képes volt megindokolni, miért eshet valaki adományozási csalás áldozatául (65,69% válaszolt helyesen). Ugyanakkor a magasabb nehézségi szintű, komplexebb kompetenciákat igénylő feladatok esetén sok diák átlagon alul teljesített. Csak a tanulók 41,88%-a tudott árfolyamos diagramot értelmezni, csak 62,01%-uk elemezte helyesen a különféle hiteltörlesztési módozatokat, a bruttó-nettó fizetések eltérését a tanulónak csak 63,93%-a ismerte fel és csak 67,53%-uk hasonlította össze helyesen különféle pénzügyi termékek ajánlatait. Az SPSS-programban végzett statisztikai elemzések alapján szignifikáns kapcsolat van a felmérésben részt vevők osztálya és a feladatok nehézségének megítélése között, a 8. osztályosok nehezebbnek találták a feladatokat, mint a felsőbb osztályosok. A diákok nehézségi megítélése reálisnak bizonyult: akik jobban teljesítettek, azok könnyebbnek ítélték meg a feladatokat. A gazdasági-pénzügyi tanórák megtartása és a diákok által ezek hasznosságáról alkotott vélemény között szignifikáns összefüggés mutatható ki. Ugyanakkor az órák megtartása és a tanulók által elért pontszámok között is jelentős kapcsolat figyelhető meg: azok a diákok, akik részesültek gazdasági-pénzügyi nevelésben, átlagosan közel egy ponttal magasabb eredményt értek el. Az elért eredmények szignifikáns összefüggést mutatnak a diákok évfolyamával is: a 8. osztályosok gyengébben teljesítettek, mint a 9-10.-esek. Ugyanakkor nincsen szignifikáns kapcsolat az elért pontszám és az iskolák településtípusa között, legyen az község vagy város, ami részben azzal magyarázható, hogy az adatfelvétel főként városi, jól teljesítő iskolákban történt. Nincsen szignifikáns kapcsolat az elért pontszám és a diákok neme között sem.

Habár Romániában már 2010 óta opcionálisan létezik a gazdasági ismeretek tantárgy általános iskolai szinten, kötelezően csak néhány éve szerepel minden 8. osztályos általános iskolás órarendjében. Egy új tantárgy oktatásának elindítása számos kihívással járhat, főleg az azt oktató pedagógusok számára. A 8. osztályban ráadásul a képességvizsga izgalma miatt a legtöbb diák nehezen tud a vizsgatantárgyak (matematika, anyanyelv, román nyelv) mellett egyéb tantárgyakra is figyelni, azokat is komolyan venni. Ez a dolgozat egyrészt rávilágít arra, hogy a gazdasági ismeretek tantárgynak helye van a kerettantervben követve az európai oktatási és gazdasági trendeket, másrészt egyfajta visszacsatolást, visszajelzést nyújtson a tantárgyat tanító pedagógusok számára a diákok tudásszintjéről és képességeiről.

A nemzetközi PISA-felmérés keretében a diákoknak egy 35 perces kérdőívet is meg kell válaszolniuk a saját motivációjukról, családi hátterükről, meggyőződéseikről, otthonukról, iskolájukról, tanulási tapasztalataikról. Sőt, iskolaigazgatók is választ adnak az iskolai környezet megszervezésére vonatkozó kérdésekre. Ezen háttérinformációk vizsgálata, kutatása a jövőben az erdélyi diákok esetében is hasznos lehet, hiszen átfogóbb képet nyújthat arról, hogy az egyes iskolákban

vagy régiókban tapasztalható, eltérő tanulói eredmények milyen okokra vezethetők vissza.

Érdemes lehet majd néhány év elteltével ismét, lokálisan is elvégezni ezt a felmérést, még ha a PISA keretében országos szinten nem is történik meg, hogy láthatóvá váljon, miként alakul az időben a diákok teljesítménye. Sajnos, a 2000 óta elvégzett globális PISA-felmérés azt mutatja, hogy folyamatosan csökken a diákok pontszáma a szövegértési és matematikai feladatok megoldásában. Ahogyan a gazdaság is rohamosan változik, bővül, úgy az azt bemutató tankönyvek és egyéb tananyagok is valószínűleg jelentősen módosulnak a következő években. Éppen ezért különösen hasznos lehet a diákok tudásának, képességeinek rendszeres, többszöri felmérése, hogy ezáltal valóban nyomon követhető fejlesztést lehessen elérni az adott tantárgy oktatásával.

HIVATKOZÁSOK

- Batsaikhan, U. – Demertzis, M. (2018): Financial literacy and inclusive growth in the European Union: Challenges and Opportunities. *Bruegel, Policy Contribution*, Issue No 8. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2985436>.
- Csorba, L. (2020): Pénzügyi kultúra és pénzügyi műveltség, a pénzügyi magatartás meghatározó tényezői. https://doi.org/10.35551/psz_2020_1_6.
- Csapó, B (2015): A PISA hatása a neveléstudomány fejlődésére. *Educatio* 29-38., https://epa.oszk.hu/01500/01551/00092/pdf/EPA01551_educatio_2015_2_029-038.pdf.
- Kovács, L. – Nagy, E. (2022): A hazai pénzügyi kultúra fejlesztésének aktuális feladatai. *Gazdaság és Pénzügy*, 9(1) 2-19 <https://doi.org/10.33926/gp.2022.1.1>.
- Kovács, L. – Pásztor, Sz. (2022): A pénzügyi kultúra az európai oktatásban. *Gazdaság és Pénzügy*, 9(1) 50-67. <https://doi.org/10.33926/GP.2022.1.3>.
- Lannert, J. (2023): Mit és hogyan tanítsunk a 21. században? *Új Pedagógiai Szemle*, I-II 13-30., [https://upszonline.hu/resources/volumes/73/issues/01-02/upsz_73\(01-02\)_2023_007_lannert_judit.pdf](https://upszonline.hu/resources/volumes/73/issues/01-02/upsz_73(01-02)_2023_007_lannert_judit.pdf).
- OECD (2020), PISA 2018 Results (Volume IV): Are Students Smart about Money? *PISA, OECD Publishing*, Paris, <https://doi.org/10.1787/48ebd1ba-en>.
- Oktatási Hivatal* (2024): PISA 2022: Pénzügyi műveltség. Összefoglaló jelentés. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktat/nemzetkozi_meresek/pisa/PISA2022PM.pdf
- Rey – O. (2010): The use of external assessments and the impact on education systems., - Beyond Lisbon 2010: perspectives from research and development for education policy in Europe. *Cidree* 137-158. https://www.cidree.org/fileadmin/files/pdf/publications/YB_10_Beyond_Lisbon_2010.pdf
- Vaskövi, Á. (2024): Pesszimista, realista vagy tudatos? – magyar fiatalok nyugdíjvárakozásai. *Gazdaság és Pénzügy*, 11(1) 55-83. <https://doi.org/10.33926/GP.2024.1.4>

MELLÉKLETEK:

1. Melléklet: A felmérés tartalma:

Kedves Tanuló!

A PISA-felmérést a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) szervezi meg háromévente világszerte, hogy a tanulók teljesítménye összehasonlítható legyen a különböző országokban. Minden alkalommal 15 éves diákok vesznek részt a felmérésben.

A legújabb felmérésekben vizsgálják a diákok pénzügyi ismereteit is, hiszen tapasztalhatod te is, hogy a 21. században fontos, hogy az iskolákban tanuljanak a gyerekek a pénzről is és annak használatáról, mert szükségük lesz erre a tudásra felnőtt korukban.

Most lehetőség van megnézni, kipróbálni, hogy te hogyan szerepelnél egy ilyen PISA-felmérésen.

11 feladatot kell megoldanod, ami kicsit soknak tűnhet, de kérlek légy türelmes és próbáld helyesen válaszolni. Egy-két feladatnál lehet, hogy szükséged lesz papírra és ceruzára vagy számológépre.

Köszönöm, hogy segítesz a kutatásomban. Ha érdekel, hogyan sikerült teljesítened, hány pontod lett és az más országok tanulóihoz képest mennyire jó, akkor kérlek szólj a tanárodnak, aki majd értesít engem és megválaszolom neked.

Sok sikert kívánok és köszönöm a segítségedet!

Demográfiai adatok

Mi a nemed? *

- ☐ Fiú
- ☐ Lány

Hányadik osztályos vagy? *

- ☐ 8.
- ☐ 9.
- ☐ 10.

Melyik megyében és városban tanulsz? *

Melyik iskolában végezted az 5-8. osztályt? *

Tanultál 8. osztályban pénzügyi, gazdasági ismereteket? *

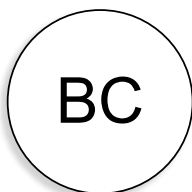
- ☐ Igen, minden héten megvolt tartva az óra.
☐ Igen, de csak néha volt óránk.
☐ Nem.

Mennyire volt hasznos a pénzügyi ismeretek tantárgy? *

- ☐ 1 Nem volt hasznos
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5 Nagyon hasznos volt

Számla

Sára ezt a számlát kapja email-en.

Bohókás Cikk Ruhaüzlet
Számlaszám: 2034

Péter Sára
Unio utca 29.
Csíkszereda
Románia 530192

Dátum: február 28.
Bohókás Cikk Ruhaüzlet
Csíkszentlélek utca 9.
Csíkszereda
Románia 530192

Termékkód	Leírás	Mennyiség	Egységár	Teljes összeg (adó nélkül)
T011	póló	3	20	60 RON
J023	farmer	1	60	60 RON
S002	sál	1	10	10 RON

Teljes összeg adó nélkül: 130 RON
Adó 10%: 13 RON
Szállítás: 10 RON
Teljes összeg adóval: 153 RON
Már kifizetett: 0 RON

Teljes esedékesség: 153 RON
Esedékesség dátuma: március 31.

Miért küldték ezt a számlát Sárának?

- ☐ Mert Sárának ki kell fizetnie a pénzt a Bohókás Cikk Ruhaüzletnek.
- ☐ Mert a Bohókás Cikk Ruhaüzletnek ki kell fizetnie a pénzt Sárának.
- ☐ Mert Sára kifizette a pénzt a Bohókás Cikk Ruhaüzletnek.
- ☐ Mert a Bohókás Cikk Ruhaüzlet kifizette a pénzt Sárának.

Szállítás

Mennyit számolt fel a Bohókás Cikk Ruhaüzlet a ruhák kiszállításáért?

Mobiltelefon-szerződés

Aladár szeretne egy mobiltelefont, de még nem elég idős ahhoz, hogy aláírja a szerződést.

Az édesanyja megveszi Aladárnak a telefont, és aláírja az egyéves szerződést.

Aladár beleegyezik, hogy fizeti a telefon havi számláját.

6 hét elteltével Aladár édesanyja felfedezi, hogy a számlát nem fizette ki.

Jelöld az „Igaz” vagy „Hamis” választ minden egyes állításnál!

	IGAZ	HAMIS
Aladár anyja jogilag felelős a számla kifizetéséért		
A mobiltelefon-üzletnek ki kell fizetnie a számlát, ha Aladár és az anyja nem fizeti ki.		
A számlát nem kell kifizetni, ha Aladár visszaviszi a mobiltelefont a boltba.		

Jótekonyskodás

Ede: Lilla, eldöntöttem már, hogy mit csinálsz a születésnapj pénzeddel?

Lilla: Valójában a nagy részét tegnap a Vakációzás jótekonysági szervezetnek adományoztam.

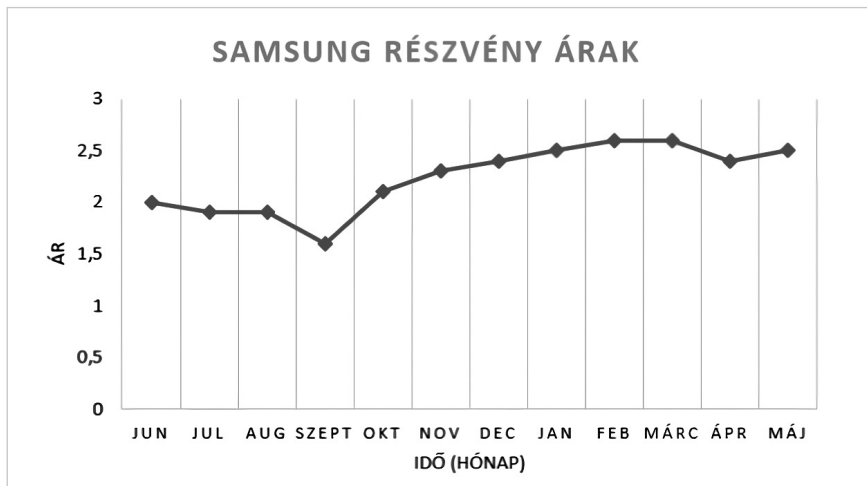
Ede: Tényleg? Soha nem hallottam még a Vakációzás-ról.

Lilla: Nem, én sem, de felhívtak, és pénzt kértek, így adományt adtam nekik a bankkártyámmal.

Magyarázd meg, hogy Lilla miért vállalt pénzügyi kockázatot az adományozással!

Részvények

Ez a grafikon egy Samsung részvény árfolyamát mutatja 12 hónapos időszak alatt.

Mely állítások igazak a grafikonra vonatkozóan?

	IGAZ	HAMIS
A legjobb hónap a részvényvásárlásra a szeptember volt.		
A részvényárfolyam körülbelül 50%-kal nőtt az év során.		

A gépkocsi üzemeltetésének költségei

Dávid úr hitelt vesz fel, hogy autót vásároljon a családjának. A hitel kamatlába fix. Dávid úrnak a havi hiteltörlesztés lesz az egyik költsége. Vannak még más költségei is a működtetésnek, mint például a benzinköltségek, valamint a javítási és karbantartási költségek.

Egyes költségek növekedni fognak, ha a család többet használja az autót, de más költségek változatlanok maradnak.

A táblázatban szereplő minden egyes költségnél válaszd a „Növekszik” vagy a „Változatlan marad” esetet, aszerint, hogy mi fog történni, ha a család többet használja az autót.

	Növekszik	Változatlan marad
Havi hiteltörlesztés		
Benzinköltségek		
Javítási és karbantartási költségek		

Fizetés

Judit fizetése minden hónapban a bankszámlájára érkezik. Ez Judit fizetési bizonylata júliusra.

ALKALMAZOTT FIZETÉSI BIZONYLATA:	Polgár Judit
Pozíció: Menedzser	július 1-től július 31-ig
Bruttó fizetés:	2800 RON
Levonások:	300 RON
Nettó fizetés:	2500 RON
 Bruttó fizetés idén eddig:	 19600 RON

Mennyi pénzt fizetett be Judit munkáltatója a bankszámlájára július 31-én?

- ☐ 300 RON
- ☐ 2500 RON
- ☐ 2800 RON
- ☐ 19600 RON

Telefonszolgáltatási ajánlatok

Bence Zedlandban él és van mobiltelefonja. Zedlandon kétféle telefonszolgáltatási ajánlat áll rendelkezésre.

Első ajánlat

- Te fizeted a telefonszámlát a hónap végén.
- A számla a hívások költségeit tartalmazza plusz egy havi költséget.

Második ajánlat

- A telefonhoz előzetesen vásárolsz feltöltőegységet.
- A vásárolt egység maximum a hónap végéig tart vagy ameddig el nem fogy.

Mi az egyik lehetséges pénzügyi előnye a második ajánlathoz hasonló telefonos csomagok választásának?

Ben döntése

Ben úgy dönt, hogy az első ajánlatot választja. Most szolgáltatót kell választania. Az alábbi táblázat az első csomagot kínáló négy különböző telefontársaság adatait tartalmazza. Mindegyik költség RON-ban van feltüntetve.

Ben naponta körülbelül egy órát beszél telefonon, de nagyon ritkán küld SMS-t. Melyik telefontársaság kínálja a legjobb pénzügyi ajánlatot Ben számára?

	Első szolgáltató	Második szolgáltató	Harmadik szolgáltató	Negyedik szolgáltató
Havi díj (RON)	20	20	30	30
A hívás percenkénti költsége (RON)	0.27	0.25	0.30	0.25
Ingyenes percek száma havonta	90	90	60	60
Az SMS költsége	0.02	0.02	ingyenes	0.01
Ingyenes SMS-ek száma havonta	200	100	korlátlan	200

- ☐ Első szolgáltató
- ☐ Második szolgáltató
- ☐ Harmadik szolgáltató
- ☐ Negyedik szolgáltató

Zenei felszerelés

Kinga megkéri a bankját, hogy adjon kölcsön neki 2000 RON-t egy zenei felszerelés megvásárlására.

Kinga választhat, hogy két vagy három év alatt fizeti vissza a kölcsönt. Az éves kamat kamatlába mindkét esetben azonos.

A táblázat a 2000 RON két év alatt felvett kölcsön visszafizetési feltételeit mutatja. Miben különböznek a 2000 RON három év alatt felvett kölcsön visszafizetési feltételei a két év alatt történő visszafizetés feltételeitől?

Jelöld az „Igaz” vagy „Hamis” választ minden egyes állításnál!

visszafizetési időszak	havi törlesztőrészlet (RON)	teljes törlesztés (RON)	összes fizetett kamat (RON)
két év	91.67	2200.08	200.08

	IGAZ	HAMIS
A havi törlesztőrészletek nagyobbak lesznek a hároméves kölcsön esetében.		
A három évre felvett hitel esetében a fizetett kamatok összege nagyobb lesz.		

Online vásárlás

Kevin egy internetkávézóban használja a számítógépet. Meglátogat egy online vásárlási weboldalt, amely sportfelszereléseket árul.

Megadja a bankkártyaadatait, hogy kifizessen egy focilabdát.

A pénzügyi adatok biztonsága fontos, amikor online vásárolunk.

Mit tehetett volna Kevin a biztonság növelése érdekében, amikor a focilabdáért fizetett az interneten?

Banki kimutatás

Polgárné minden héten 130 RON-t utal át a fia bankszámlájára.

Zedlandon a bankok díjat számítanak fel minden egyes átutalásért.

Polgárné 2011 novemberében ezt a banki kivonatot kapta.

ZEDBANK				
Kimutatás Polgárné asszonynak		Számlatípus: Folyószámla		
Hónap: november 2011		Számلاسزám: Z0005689		
Hónap	Tranzakció	Credit	Debit	Egyenleg
1-Nov	Nyitó egyenleg			1780.25
5-Nov	Bérek	575.00		2355.25
5-Nov	Átutalás		130.00	2225.25

ZEDBANK				
Kimutatás Polgárné asszonynak		Számlatípus: Folyószámla		
Hónap: november 2011		Számلاسزám: Z0005689		
Hónap	Tranzakció	Credit	Debit	Egyenleg
5-Nov	Átutalási költség		1.50	2223.75
12-Nov	Bérek	575.00		2798.75
12-Nov	Átutalás		130.00	2668.75
12-Nov	Átutalási költség		1.50	2667.25
13-Nov	Pénzfelvétel		165.00	2502.25
19-Nov	Bérek	575.00		3077.25
19-Nov	Átutalás		130.00	2947.25
19-Nov	Átutalási költség		1.50	2945.75
26-Nov	Bérek	575.00		3520.75
26-Nov	Átutalás		130.00	3390.75
26-Nov	Átutalási költség		1.50	3389.25
27-Nov	Pénzfelvétel		180.00	3209.25
27-Nov	Pénzfelvétel (bérleti díj)		1200.00	2009.25
30-Nov	Kamat	6.10		2015.35

Mennyi volt a bank által novemberben felszámított összes díj?

December 3

A következő tranzakciókra december 3-án került sor:

- Polgárné számlájára 575 RON bért fizettek be.
- Polgárné 130 RON-t utalt át a fia számlájára.

Polgárné december 3-án nem hajtott végre más tranzakciót.

Mennyi volt az új banki egyenlege december 3-án záráskor?

Banki hiba

Dávid a ZedBankkal bankol. Ezt az e-mail üzenetet kapja.

Kedves ZedBank tag,

Hiba történt a ZedBank szerverén, és az Ön internetes bejelentkezési adatai elveszettek.

Ennek következtében Ön nem fér hozzá az internetbankoláshoz.

A legfontosabb, hogy a számlája már nem biztonságos.

Kérjük, kattintson az alábbi linkre, és kövesse az utasításokat a hozzáférés visszaállításához.

A rendszer meg fogja kérni Önt, hogy adja meg internetes banki adatait.

<https://Zedbank.com/>

Az alábbi állítások közül melyik lenne jó tanács Dávidnak?

Jelöld az „Igen” vagy „Nem” választ minden egyes állításnál!

	IGEN	NEM
Válaszoljon az e-mail üzenetre, és adja meg internetes banki adatait.		
Lépjön kapcsolatba a bankjával, hogy érdeklődjön az e-mail üzenetről.		
Ha a link megegyezik a bankja weboldalának címével, kattintson a linkre, és kövesse az utasításokat.		

Megoldási tapasztalatok

Mennyire találtad nehéznek a feladatokat? *

- ☐ 1 Nagyon könnyű volt
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5 Nagyon nehéz volt

2. melléklet: A feladatok nehézségi szintjei, pontjai és a helyesen megoldók aránya

Feladat neve	Nehézségi szint	Pontszám	Helyesen megoldók aránya
Szállítás	Első-második	2	80,72%
Mobiltelefonszerződés	Második	3	67,97%
Jótékonykodás	Második	1	65,69%
Részvények	Harmadik	2	42,16%
Gépkocsi költségei	Harmadik	3	78,43%
Telefonszolgáltatási ajánlatok	Harmadik	2	31,05%
Fizetés	Negyedik	1	64,38%
Zenei felszerelés	Negyedik	2	64,42%
Online vásárlás	Negyedik	1	78,76%
Banki kimutatás	Negyedik-Ötödik	2	8,82%
Banki hiba	Ötödik	3	33,66%